

Predikan den 23:e e. trefaldighet i Myckle bönhus

Av Hans Marklund

Förlåtelse utan gräns är rubriken över dagens alla texter. I våra öron låter det helt orimligt. Kan ett våldtäktsoffer förlåta våldtäktsmannen? Kan tortyroffret förlåta sin torterare? Om någon dödat vårt barn skulle vi kunna förlåta?

Vi kanske inte behöver ta till så drastiska exempel för att känna att det inte alltid är så lätt att förlåta. Men vi kanske borde börja ett steg tidigare och fråga hur lätt det är att be om förlåtelse. Ytterligare en fråga är på sin plats och det är: Hur lätt är det att förlåta sig själv när man gjort något fel?

I kyrkorna har vi genom alla tider pratat om förlåtelse, men jag tycker att mycket av radikaliteten har tappats bort. Tidigare generationer slarvade ibland bort budskapet genom enkla ”syndakataloger” och i vår tid vågar vi knappast tala om ord som bikt och avlösning. Det ska vara så snällt och gulligt att budskapet i realiteten blir ofarligt och oförargligt.

Den grupp som jag tycker bäst har bevarat och utvecklat det bibliska budskapet om förlåtelse det är faktiskt Anonyma Alkoholister. Där handlar det inte om någon mesig snällhet som bara försöker glömma och skyla över de fel som begåtts istället säger man så här:

- 1. Vi erkände att vi var maktlösa inför alkoholen - att vi förlorat kontrollen över våra liv.*
- 2. Vi kom till tro på att en kraft, starkare än vi själva, kunde hjälpa oss att återfå vårt förstånd.*
- 3. Vi beslöt att lägga vår vilja och vårt liv i händerna på Gud, sådan vi själva uppfattade Honom.*
- 4. Vi företog en genomgripande och oförskräckt moralisk självrannsakan.*
- 5. Vi erkände inför Gud, oss själva och en medmänniska alla våra fel och brister och innebörden av dem.*
- 6. Vi var helt och hållet beredda att låta Gud avlägsna alla dessa karaktärsfel.*
- 7. Vi bad ödmjukt Honom att avlägsna våra brister.*
- 8. Vi gjorde upp en förteckning över alla de personer vi hade gjort illa och var beredda att gottgöra dem alla.*
- 9. Vi gottgjorde alla dessa människor, så långt det var oss möjligt, utan att skada dem eller andra.*
- 10. Vi fortsatte vår självrannsakan och erkände genast om vi hade fel.*
- 11. Vi försökte genom bön och meditation fördjupa vår medvetna kontakt med Gud - sådan vi uppfattade Honom - varvid vi endast bad om insikt om Hans vilja med oss och styrka att utföra den.*
- 12. När vi, som en följd av dessa steg, själva hade haft ett inre uppvaknande försökte vi föra detta budskap vidare till andra alkoholister och tillämpa dessa principer i alla våra angelägenheter.*

Många tror att de 12-stegen handlar om alkohol, men det är bara i det första steget som ordet nämns, sedan handlar det om hur man förändrar sitt liv. För en människa som kommit till insikt om att fortsatt missbruk kommer att leda till förlust av familj, vänner, jobb, hälsa och en för tidig död, för en sådan människa duger inga halvmesyreer

Kyrkoherde Olle Carlsson i Stockholm har skrivit en bok ”12-steg för hopplösa” där han visar på hur även icke-missbrukare kan lära av de 12-stegen. Jag tror också att det är ett viktigt skäl till att Katarina kyrka i Stockholm är den mest välbesökta kyrkan i hela landet. Där väjer man inte för det radikala och svåra, samtidigt som man är öppen för att människor kan uttrycka sig på många olika sätt. Det kanske inte alltid

låter särskilt fromt i våra öron, men det är äkta och man låter många vara med och dela med sig av sina erfarenheter.

Jag tror att om vi vågade använda AA:s 12-steg som ett program i våra församlingar så skulle mycket börja hända. För mycket av det som förstör gemenskapen mellan människor och mellan människor och Gud, det är oförlåtna synder. För den tillnyktrande alkoholisten kan det kanske vara lättare att se vad han eller hon ställt till med p.g.a. alkoholen och erkänna sina fel och brister, än vad det är för oss hyggliga medelstenssons som oftast sitter i kyrkbänkar och bönhusbänkar.

Hur många av oss skulle vara beredda att göra ett femte steg? *Att erkänna inför Gud, oss själva och en medmänniska alla våra fel och brister och inbörden av dem.*

På kyrksvenska är detta en bikt, men jag kan försäkra att vi präster inte är utarbetade p.g.a. att vi får ta emot så många biktsamtal. Det vi däremot kan bli utarbetade av det är att vi får ha så många samtal där man går som "katten kring het gröt" och där man alltför ofta lägger en terapeutisk dimridå över det som gör ont i livet.

Jag vill på intet sätt förringa betydelsen av god terapi, för oavsett om man lider av någon psykisk åkomma eller man har varit utsatt för svåra saker i livet så kan man behöva hjälp av terapi. Min poäng är istället en annan och det är att vi alla skulle må gott av att fullt ut ta ansvar för det vi gjort och inte bara skylla på en mängd omständigheter av olika slag för att vi gjort och sagt det ena och det andra.

Det som också är intressant är den likhet som man kan se mellan AA:s 12-steg och den själavårdstradition som har sitt ursprung hos Ignatius av Loyola, jesuiternas grundare. Nyligen kom en bok med bl.a. förre miljöministern Andreas Carlgren som medförfattare med rubriken "Vägar till befrielse. Från Ignatius till de tolv stegen".

Det jag slagits av ju mer jag trängt in i de 12-stegen det är att det handlar om ett program för livet. De fem första stegen får alltså inte ge den felaktiga uppfattningen att allt är gjort när man genom dem har kommit fram till en äkta ärlig medvetenhet om sig själv och en uppriktig bekännelse. Då har nämligen det egentliga arbetet just börjat.

I AA:s bok Tolv Steg och Tolv Traditioner skriver man följande som pekar på att bekännelsen av synden bara är första steget. *"Så länge vi var övertygade om att vi kunde leva enbart med hjälp av vår egen individuella styrka och intelligens, lika länge var det omöjligt för en fungerande tro på en Högre makt att komma till oss. Så förhöll det sig faktiskt, även om vi trodde att Gud fanns. Vi kunde ha en djup religiös övertygelse, men den förblev ofruktbar därför att vi fortfarande försökte spela Gud själva. Så länge vi satte självtilliten främst var en sann förtröstan på en högre makt utesluten. Den grundläggande beståndsdel i all ödmjukhet saknades – en önskan att söka Gud och följa hans vilja."*

Detta lite omständiga citat kan också uttryckas med en gammal anekdot om mannen som är ute i en båt och jobbar med timmerflottningen. Helt plötsligt ramlar han i vattnet och då ber han genast till Gud om hjälp och som på beställning kommer en stock sakta flytande som han kan klamra sig fast vid. När han känner sig trygg med stocken så säger han till Gud. - Nu klarar jag mig själv. Men det dröjde inte länge förrän han tappade taget om stocken och då ropar han förtvivlat till Gud. – Tål du inte skoje!

Så länge vi satte självtilliten främst var en sann förtröstan på en högre makt utesluten. Den grundläggande beståndsdel i all ödmjukhet saknades – en önskan att söka Gud och följa hans vilja."

Jag tror att det också är denna brist på insikt som gjort att det kristna budskapet ibland uppfattats som mera moral och mindre liv. Saknas ödmjukhet då vill man ha kontroll och kunna påvisa att man är på rätt

väg för man har ju inte gjort det och detta. Då är det också lätt att förstå varför syndakataloger har uppstått.

Jag vill påstå att syndabekännelsen och förlåtelsen inte är målet, utan det är början, själva förutsättningen för att ett spännande trosliv kan börja spira och gro. Om vi tänker på hur det första budet lyder "Du skall inga andra gudar hava jämte mig". Det är själva huvudpoängen, sen kommer exempel på vad som kan hindra oss från att sätta Gud främst i våra liv. Men även om vi mot förmodan skulle klara av att hålla alla övriga nio bud, så är det inte tillräckligt, när vi brutit mot det första.

För den tillnyktrande alkohol- eller narkotikamissbrukaren är det oerhört tydligt att han eller hon brutit på en mängd punkter. Det handlar både om rent kriminella saker, men det handlar också om svek och lögner som förstört relationer till människor som dom faktiskt älskar. När jag ska raljera brukar jag säga att ni som supit och drogat ni har gjort så grova saker att det måste vara lättare för er att kapitulera och bli ödmjuka än för oss medelpräktiga som inte lämnat lika tydliga spår efter oss.

Men frågan är ju inte: Hur många synder, hur många felsteg har jag att erkänna för mig själv och som jag måste be om förlåtelse för? Frågan är istället om jag är beredd att lägga min vilja och mitt liv i händerna på Gud, som det står i tredje steget.

Detta är också i linje med det Ignatius försökte formulera och som kan sammanfattas så här: *"Få människor anar vad Gud kunde göra av dem om de utan förbehåll ville överlämna sig åt nådens ledning, om de fick distans till sig själva och helt överlämnade sig åt den Gudomlige Mästaren så att han kunde forma deras själar mellan sina händer."*

Man skulle också kunna säga att bönen om förlåtelse inte är målet utan medlet som gör att vi kan gå vidare i vårt liv med Gud. En bild som jag brukar meditera kring är bilden av en komposthög som jag hittade i en bok för länge sen och där författaren Flora Larsson skriver:

Herre jag har haft mina händer djupt nere i komposthögen, händer med gummihandskar på, förstås. Det var en mycket tillfredsställande erfarenhet, för den väckte tankar till liv om dig. Medan jag arbetade för att få den rika, mörka gödningsmyllan utspridd över min trädgård, fylldes min själ av en stilla glädje. Jag befann mig nere vid livets grund, rörde vid tingens eviga ordning, vid naturens ständiga återfödelse i nya tillvaroformer. Medan jag strävade på bad jag, ytterligt medveten om ditt syfte med världen, nämligen att ta till vara det förbrukade, det förvissnade, det döda och förvandla det till något vitalt och livgivande."

Jag tror att vi behöver upptäcka komposthögens evangelium, att allt det gamla, allt ogräs, allt dött, allt det som blivit trasigt och fel i livet, det får vi lägga i Guds komposthög där förlåtelsen omvandlar det som blev fel i våra liv till ny näring, nytt liv, nya erfarenheter. Eller med AA:s 11:e steg: *Vi försökte genom bön och meditation fördjupa vår medvetna kontakt med Gud - sådan vi uppfattade Honom - varvid vi endast bad om insikt om Hans vilja med oss och styrka att utföra den.*

Grundfrågan är inte hur vi ska undvika att göra fel, det är en fråga som moralisten ställer. Grundfrågan är istället vad vi ska göra med del fel som vi begår. Att tro att vi kan leva ett felfritt liv, ett syndfritt liv det är en illusion som stänger in oss och som förkväver våra liv.

Jag började min predikan med några exempel som alla säkert upplever som svårförlåtna. Men oavsett hur grova saker det handlar om så vill jag ställa frågan: Vad händer med mig om jag inte är beredd att förlåta? Om jag är oförsonlig och ovillig att förlåta då fastnar jag i det som varit och kan inte gå vidare med mitt liv.

Hur många gånger har vi inte bätt, *"Och förlåt oss våra skulder liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss"*. Att förlåta och be om förlåtelse hänger ihop. Vad händer med mig om jag inte är beredd att förlåta eller att be om förlåtelse? Oavsett om är för stolt för att be om förlåtelse eller för oförsonlig och ovillig att förlåta, så fastnar jag i det som varit och kan inte gå vidare med mitt liv.

Avslutningsvis: Att förlåta eller be om förlåtelse inte är målet utan medlet som gör att vi kan gå vidare i vårt liv med Gud. Att lita på att Gud förlåter, att Gud omvandlar mina misslyckanden och felsteg till erfarenheter som hjälper mig att ödmjukt ta emot den ledning som han vill ge mig. Det är det som är hemligheten. AMEN